MENTÉS MÁSKÉPP

az AMEGA beszélgetőpartnere: Dr. Csordás Zoltán

mentőorvos

Milyen érzés 2021 tavaszán mentőorvosnak lenni?
Nagy a lelki terhelés. Célszerűségi megfontolásból a mentőszolgálat most főleg az orvos nélküli kocsikra összpontosít. És valóban óriási esetszámaink vannak. Próbálnak alkalmazkodni a helyzethez. Úgy érzékelem, hogy a mentőszolgálatnál mentőtisztnek vagy mentőorvosnak lenni gyakorlatilag egy követelmény- és eszközrendszert jelent. Nincs már rohamkocsi, csak esetkocsi van, illetve mentőtiszti kocsi. Orvosok viszonylag kevesen vagyunk, sokkal több a mentőtiszt, gyakorlatilag azonos elvárással. Az esetkocsikat sokszor szekunder transzportra használják (a TEK, illetve a sürgősségi megjelenésével egyik kórházból egy magasabb prioritású intézménybe szállításra). A munkánk durván 70%-át ez teszi ki. A maradék rész pedig a súlyos állapotú betegek ellátását jelenti. Igyekeznek első körben mentőautót küldeni az esetekhez – a mentőautó itt a mentőtiszt nélküli kocsit jelenti – és csak az igazán, a bejelentés alapján súlyosnak tűnő esetekhez megyünk mi. Az én terhelésem esetszámban nem növekedett meg, sőt, bizonyos szempontból még kisebb is lett. Nem panaszkodhatok. A személyes terhelésem lényegesen nem nőtt, viszont a fizetésemet megemelték.
Másrészt viszont át kellett írnom a belső ismereteimet. A pneumónia és a pneumonitis mellé a tüdőgyulladás fogalmába a vírus eredetű, trombózis-indukálta restriktív zavar tolakodott be, korábban elképzelhetetlen extrém paramétereket előállítva. Megdöbbentő volt az 59%-os oxigénszaturáció melletti minimális diszpnoé élménye, majd rájönni arra, hogy nem célszerű azonnal intubálni…

Hogy érzed? A betegek, a kollégák, illetve a társadalom mennyire becsüli meg a munkátokat?
Összességében semlegesnek érzem. Volt egy időszak a járvány elején, amikor megtapsoltak minket. A második körben, amikor nagyobb mennyiségben megjelentek a komolyabb betegek, akkor egyfajta távolságtartás következett be – „csak ne lássak senkit, aki hóember-

nek van öltözve". Mostanra annyira elfáradtak, főleg a kórházi kollégák, hogy sallangokra, hátbaveregetésekre nincs idő. Azt hiszem, mindenkiben kikristályosodott, hogy lehetőleg a legcélszerűbb bejáratott betegutak és megoldások mentén lássuk el a betegeket, akiknek ez könnyebbséget jelent.

Említetted, hogy kevés orvos van a mentőszolgálatnál. Szerinted miért?
A mentőszolgálat jelenlegi szakmai irányvonala eljárásrendek mentén alakult ki. Talán optimalizálni kellett a nagy esetszámból eredő teendőket. Így aztán túl sok gondolkodnivaló nincsen. Lefektették eljárásrendekbe, hogy mit kell tennünk, és azt csináljuk. Talán nincs is szükség ilyen keretekben orvosra.

Ez a jövő útja?
Azt látom, hogy statisztikák szerint működünk. A gyógyszerkincsünk jelentősen zsugorodott, a műszerparkunk ára a hússzorosára nőtt. Elnézést, hogy katonai példát hozok, de ugyanezt látom a hadseregeknél. Kiváló, de méregdrága fegyvereket, robotokat fejlesztenek, reklámok, konferenciák szólnak róluk és lelkesedünk, aztán Afganisztán vagy Jugoszlávia példája mutatja, hogy pár elszánt esélytelen egész hadseregeket szégyenít meg. Azt gondolom, hogy mi most statisztikai gyógyítással fogalkozunk. Ezt én zsákutcának gondolom – ez az én bajom –, de el tudom fogadni, hogy más ebben reményt lát. Az én élményem az, hogy statisztikát gyógyítunk és a betegek egyre kevésbé elégedettek velünk. Fáj, hogy sok szakma már az önmegfogalmazásnál lemond a gyógyítás gondolatától. Ellátunk…

~~A~~ mentőszolgálat történetében nagy nevek vannak: *Oravecz Béla*, *Gábor Aurél*, *Felkai Tamás*, akik a 60-as években meghatározó személyiségei voltak a mentőszolgálatnak.
A mostaniak közül is tudok nagy neveket mondani: *Göbl Gábor*, *Gorove László*, *Hőnyi Péter*… Egyébként a '60-as évek voltak a magyar egészségügy fellendülésének évei. Ekkor jelentek meg a mentőtisztek, akikre rá lehetett bízni emberi életeket, bár nem lehettek orvosok. 1949 után deklasszált elemmé vált sok értékes ember, akiket elzártak mindenféle pozíciótól. Nem mehettek egyetemre, nem lehettek orvosok. Ezeket a szellemeket befogadta a Mentőszolgálat. *Felkaiék* emberi nagyságát bizonyítja, hogy felvették és magasan kiképezték őket, majd azt mondták, mostantól mentőtiszteknek nevezünk titeket. Nem vezérkari tisztek lesztek, de önálló döntéseket tudtok hozni. Biztonságot adtak nekik. Cserébe minőséget kaptunk. Ide is nevek kívánkoznak: *Matusek Péter*, *Hornyák István*, akiktől én tanulhattam ápolóként.

A mai nagy neveket én nem ismerem, de emlékszem, hogy a '70-es évek vége felé az egyetemen micsoda izgalom volt számunkra a mentőzés előtti vizsga és maga a mentőzés. Minden medikus mentőzni szeretett volna.
Akkor az egyetemi oktatás elméletcentrikus volt. A német szisztéma szerinti oktatásban részesültünk. Ha nem mentőztem volna, a hatodik év végéig alig találkoztam volna beteggel. Azért akart mindenki mentőzni, hogy találkozzon végre beteg emberekkel. Volt egy varázsa annak, hogy felült valaki a mentőre és ott egyedül kellett diagnózist felállítani és döntést hozni. Ez kórházi körülmények között ritkán adatott meg.

Ez az önálló döntés szerintem alapvető dolog. Még ma is azt látjuk, hogy sok kolléga nem meri felvállalni a döntés felelősségét. Még egy konzílium, még egy vizsgálat, de végül is valakinek döntenie kell.
Van olyan helyzet, amikor az orvosnak nincs más választása, döntenie kell és a hallgatás, a halogatás is egyfajta döntés.

Nemcsak a nagy nevekre térnék vissza, de valamikor a mentőszolgálatnak a szakmaisága olyan szinten volt, hogy emlékszem

rá, pacemaker elektródákat kunyeráltunk a rohammentőktől. A rohamkocsikban centrális vénákat szúrtak, ideiglenes pacemakert vezettek be. Ezekről a dolgokról ma nem igen értesülünk.
A mentőszolgálatnak pillanatnyilag van egy vezető orvosi köre, akik alapvetően a légimentőknél próbálják ki az új szakmai eljárásokat, ugyanis ott halmozódnak az igazán súlyos esetek. A helikopteres mentéseket nem az egyszerű esetekhez kérik. Itt ki lehet próbálni számos elképzelést. Például intubálásnál az apnoés oxigenizálást a légimentők vezették be. Pillanatnyilag is kipróbálás alatt van a vérkészítmény adása a helyszínen. Szóval az úttörő jelentőségű elképzelések az OMSZ-nál ott realizálódnak. Régebben ez főleg a megszüntetett Mentőkórházhoz kapcsolódott.

Tegyük személyesebbé a beszélgetésünket. Hogyan kerültél a mentőszolgálathoz?
Orvostanhallgató voltam és nagyon zavart, hogy nem kerülünk betegek mellé, ugyanakkor szerettem volna eltartani magamat.

Mióta mentőzöl?
1991 óta, most 30 éve. Ápolóként kezdtem, utána mentőtiszt-III voltam (szigorló orvostanhallgató mentőtiszt) egy évig Pesten, és mióta Esztergomban megindult az esetkocsi, azóta itt vonulok.

Említetted a légimentés jelentőségét. Róla d mindenki tudja, hogy a légimentőknél is teljesítettél szolgálatot.
12 éven keresztül repültem, akik ismernek, tudják, hogy mániám a repülés. Minden, ami repülővel, helikopterrel kapcsolatos, az engem érdekel. Kerestem a lehetőséget, hogy bekerülhessek a repülés világába, és végül repülhettem is Pécsett, Miskolcon, Szentesen és Balatonfüreden.

Hogy néz ki egy repülős mentős szolgálata?
Éjszaka vagy hajnalban leutaztam az adott helyre. Általában egyben kértem többnapos szolgálatot, és a fogadóvárosban éjszakáztam. Óriási élmény volt számomra Miskolcon vagy Pécsett három estét eltölteni. Megismerkedhettem a városok hangulatával. Ez is egy ajándék volt számomra.

Ott igazán lehetőséged volt a súlyos döntések meghozatalára. Nyilván voltak emlékezetes eseteid.
Ilyen döntésekre nem emlékszem, mert folyamatosan folytam bele a dolgokba. Néztem, hogyan csinálják a felkentek. Ápolóként a mentőtisztek döntéseire figyeltem, tanultam tőlük. Mégis elmesélnék egy emlékezetes esetet. Egy ipari üzemben állt egy présgép, melyet már 20 éve nem használtak, és senki sem gondolta, hogy még mindig hidraulikus nyomás alatt áll. Egy takarítónő kíváncsian benézett a lapjai közé, és közben fent megkapaszkodva elindította a szerkezetet, ami súlyosan megsértette az arckoponyáját. A Bükkön át kellett repülnünk a helikopterrel, és biztosítanunk kellett a beteg légzését. Addig nem találkoztam azzal a problémával, hogy nem tudok megintubálni egy beteget. 20 percet vergődtem a vérző koponyasérülttel, akinek mindene máshol volt, mint ahol lennie kellett volna. Az összes szentet segítségül hívtam, végül fogalmam sincs hogyan, de belekerült a tubus. Így tudtuk lélegeztetni és le tudtuk szívni légutakat. Amikor átadtam Miskolcon, akkor vettem észre, hogy a nyakán egy szépen gyógyult harántmetszés lapul, tehát pajzsmirigy műtéte is volt, és vélhetően ez is hozzájárult ahhoz, hogy a roncsoló sérülések mellett nem találtam a hangrését.

Milyen érzés sok száz méter magasban küzdeni egy beteg életéért. Az ember mozgása mégiscsak földhöz kötött.
Egy helikopter stabilabb, mint egy autó. Érdekes, hogy ha például 10 méterről lenézek, akkor tériszonyom van hányingerrel. A helikopteren azonban, ha a magasból kilógattam a lábam, semmi bajom sem volt. Sokszor segítettem így vizuálisan a leszállást. Amikor ke-

restük a helyszínt, én hátul gyakran előbb észrevettem, mint az elöl ülő kollégák, akiknek a látóterét a műszerfal beszűkítheti. Meglepően jól lehet tájékozódni egy helikopterből.

Honnan a repülés iránti szenvedélyed?
Nincs rá magyarázatom, de gyermekkorom óta meglévő mániám. Repülőmodellezek, mindent elolvasok a repülésről, és minden ilyen témájú filmet megnézek.

Az egyetemi éveidet említve, kritikusan fogalmaztad meg a gyakorlati képzés hiányát. Voltak pozitív élményeid is?
A gimnáziumban én matematikusnak vagy fizikusnak készültem. Szüleim is magas szinten művelték a matematikát és a fizikát. Gyakorlatilag hívtak az egyetem szakkollégiumába, a Korányi Frigyes Szakkollégiumba, amit mindenki csak Hársfának ismert, mert a címe Hársfa utca 59/b volt. Az első naptól kezdve hat éven keresztül ott laktam.
A Hársfában pezsgő szellemi élet zajlott. Az idősebbek foglalkoztak velünk. Elődemókat tartottak, amiből sokat tanultunk, a lexikális tudáson felül is oktattak minket. Rendszeresen hívtak meg neves szakembereket, a későbbi egészségügyi miniszterek, államtitkárok mindegyike járt nálunk és tartott előadást. A TDK konferenciák anyagát elsőként hallgathattuk meg, de a kollégiumban voltak művészeti és irodalmi összejövetelek is. A közelben volt a Zeneakadémia, ahol nagyon jó kávét főztek.

De nemcsak a kávéért jártál át a Zeneakadémiára?
Rendszeresen jártam oda, és végighallgattam *Földes Imre*, *Batta András*, majd *Kovács Samu* művészettörténeti-zenetörténeti előadásait. Nem vizsgáztam, de annyira hozzászoktak az arcomhoz, hogy a kakasülőre, ahonnan sok embert elutasítottak, engem beengedtek. A legjobb barátom karmester szakra járt. Egyszóval azokban az években erősen kötődtem a Zeneakadémiához.

És a medicina?
Nyilván az anatómia kezdetben alapvető fontosságú volt. Versenyekre jártunk. A Hársfában nem lehetett másképp bentmaradni, eredményeket kellett produkálni. Magas követelmények voltak.

Volt-e olyan oktató, professzor, aki meghatározta a pályaválasztásodat?
Aki miatt a végzés után az aneszteziológiát választottam, az *Pénzes István* tanár úr volt. Őt korábban sokszor láttam az esztergomi piacon, édesanyám mindig tőle vett rózsakrumplit. Számomra az ő előadásai voltak azok, amikben végre egyszerre megjelent az elmélet és a gyakorlat is. Olyan mértékben elbűvölt, hogy nem is merült föl bennem, hogy mással foglalkozzak, mint az aneszteziológiával és az intenzív terápiával. Az volt az érzésem, hogy a bölcsek köve *Pénzes* tanár úrnál van.
Óriási élmény volt, amikor már a Péterfyben dolgoztam, és a reggeli referálóknál egy-egy beteg kapcsán a kollektív bölcsesség megakadt, akkor szeretett főorvosom fölhívta „Pistámat", és ötletet kért tőle. Nagyon gyakran előfordult, hogy a professzor úr megjelent nálunk, vakargatta a fejét, és áldottan sokszor kimozdított minket a szellemi holtpontról. Rengetegszer láttam a betegágy mellett állni és hümmögni, ötleteket adni.
A mai világban az orvos tulajdonképpen egy pap pótlék. Régen a pap tanító, jogász, bíró, lelki vezető és orvos volt egy személyben. Ma az orvos az, aki papi funkciókat is ellát. Ott van a születésnél, a halálnál és a problémás pillanatokban meg kell keresni őt, és elmondja, milyen varázslatok kellenek ahhoz, hogy meggyógyuljunk. *Pénzes* professzor úr ilyen pap volt. Ugyanakkor hadd emlékezzek meg egy „igazi" papról is, *Beer Miklósról*, akihez ha elmentem valamilyen lelki problémámmal, ő meghallgatott és mondott valamit, amiről először nem hittem el, hogy működni fog. De ha *Beer Miklós* mondta, akkor őérte megcsináltam. És működött!

***Pénzes* professzornál szakvizsgáztál?**
A Péterfysek általában Pécs felé orientáltak, ahol szintén egy óriási szellemi műhely volt már akkoriban is. Így kerültem Pécsre *Bogár Lajos* professzorhoz. A szakvizsgám nem az iskolai jellegű vizsgáztatásról szólt, hanem a gondolkodásról. Nagyon hálás vagyok a pécsieknek. A mai napig előszeretettel járok oda továbbképzésekre, ugyanúgy, ahogy például Szegedre is.

Mi határozta meg, hogy a végzés után hová mentél dolgozni?
20 méterre lakom az esztergomi kórháztól, és itt kezdtem a pályafutásomat. Akkoriban az aneszteziológia még egy új tudomány volt. *Pénzes* tanár úr és a hasonló szellemi nagyságok vezették be, hogy csak aneszteziológus altathat. Előttem Esztergomban döntően asszisztensek altattak. Ők olyan szakmai és szellemi magasságban voltak, hogy én – miközben minden tiszteletem a kollégáimé –, de sokkal többet tanultam gyakorlatot az asszisztensektől. Ők voltak a közvetlen mestereim.

Meddig dolgoztál Esztergomban és miért távoztál innen?
Három évig dolgoztam a Vaszary Kolos Kórházban. Elkövettem azt az ifjúkori ostobaságot, hogy elmondtam a főnökömről a véleményemet. Az idő ellenben őt igazolta… Ezután helyezkedtem el a Péterfy Sándor Utcai Kórház traumatológiáján, amely a fővárosi traumatológiák között számomra a legjobb osztály volt, klinika is. Sok vezetéses érzéstelenítést csináltam, és rengeteg politraumatizált beteget támogattam. A jó aneszteziológus sokat unatkozik, figyel és pontosan tudja, hogy ki mire képes a műtőasztalnál.
Volt egy csodálatos manualitású főorvos, *Feczkó József* a Péterfyben. Egyszer megkért – mert nem talált asszisztenst –, hogy mosakodjak be egy kézműtétjéhez. Semmit sem csináltam, csak tartottam a kampót. Néztem, hogy mit csinál…, mint *Csontváry*. Csoda született. Korábban láttam, hogy mit téblábóltak mások egy ilyen műtéti területen. Nála minden a helyén volt. Esztergomban is találkoztam olyan sebészekkel – például *Hermann Károly*, *Perényi István*, *Hámori Zsolt* vagy *Zsoldos László* volt ilyen –, akik egy mozdulattal megcsinálták azt, amin más fél órát vergődött. Ilyen csoda volt számomra a Mentőkórház csapata is, különösen *Gorove László*. Alig kellett reoperálni, szépen gyógyultak a betegek. 2000-ig főállásban dolgoztam a Péterfyben, de később is visszajártam még ügyelni.

Otthagytad a Péterfyt és a mentőszolgálathoz igazoltál.
Jött a repülés és a tanítás, és ezekben több szellemi izgalmat találtam. Egyébként a Péterfy traumatológiáját hozzácsatolták az Országos Baleseti és Sürgősségi Intézethez, ami senkinek sem vált hasznára, mert az egy ipari jellegű intézmény. Átmenetileg a Mentőkórház személyzetével dolgozhattam, ahol csak úgy tudtak operálni, hogy kerestek egy aneszteziológust. Ez voltam én. Sajnos, amikor a Mentőkórházat halálra ítélték, akkor először engem kellett ellehetetleníteni… Így kerültem Esztergomba a mentőszolgálathoz.

Említetted a tanítást. Kiket tanítottál?
Gyógymasszőröket, fizioterápiás asszisztenseket tanítottam 10-15 évig, majd megszűnt ez a képzési forma. Ennek tulajdonképpen örültem, mert gyorstalpaló, OKJ-s képzéssel nem lehet igazi szakembereket képezni.
Á propos: 20 éve megszüntették a négy évfolyamos nővérképzést, és ez mára óriási szakmai hiányt okozott. Ráadásul a használható nővérek számát a főiskolai képzések sem növelték, mert az ott végzettek jelentős számban főnővérek lettek, illetve idősotthonok vezetését vállalták. Ma pedig – tisztelet a kivételnek – az adminisztráció a prioritás.

Menjünk vissza a gimnáziumhoz, ahol még matematikusi vagy fizikusi pályán gondolkodtál. Honnan jön ez az érdeklődés?
Sajnos versenylónak neveltek. A szüleim el-

várták, hogy olyan eredményeket hozzak, mint a bátyám. Azt a matematikai brillantériát, amit a bátyám művelt, nehezen tudtam volna meghaladni. Ő jelenleg elméleti fizikus, az ELTE fizikaprofesszora, de utána mennem nem volt ígéretes. Ellenben a gimnáziumban csodálatos volt a biológiatanárom, *Popovicsné Rózsár Gabriella*. Ő szerettette meg velem a biológiát, és nagy szerepe lett abban, hogy orvos lettem. Azt mondják, hogy ha az embernek van három jó tanára, akkor rendes ember lesz belőle. Nekem sok volt, ezért én kiemelkedően szerencsés vagyok.

Ifjúkorodra emlékezve említetted a Zeneakadémiát. Mit jelent számodra a zene?
Szülővárosomban, Esztergomban volt egy csodálatos személyiség, *Reményi Károly*, aki a gimnáziumban a kórust szervezte. A kommunista időkben mi vallásos oratóriumokat énekeltünk. Gyakorlatilag végigénekeltem az oratóriumirodalmat, emellett zongorázni tanultam. Mai napig zongorázok. Bár már keveset gyakorlok, de az élvezet még megvan.

Zene vagy medicina? Felmerült benned ez a kérdés?
Ötödév táján mindenki átél egy krízist, amikor rájön, hogy megmásíthatatlanul orvossá válhat. Azt kell mondjam, hogy a gépi jellegű orvoslásban csalódtam. A feladatmegoldást gyakoroltam matematikából és fizikából, így nekem elég gyorsan redukálódnak a problémák. Rá kellett döbbennem, hogy a tudomány a jelenlegi működésében nagyon kevés invenciót és hihetetlenül sok ipari jellegű anyagtermelést jelent. Az állandó cikkolvasás rengeteg energiát követelne tőlem. Számomra tökéletesen elég az a „lecsorgó" pár cikk, ami tényleg fontos. Ezeket el is olvasom, de nem akartam beszállni a cikkgyártásba.

Nem hiszel *Meskó Bertalannak*, aki az orvoslás jövőjét egészen másként képzeli el, mint ahogyan az ma folyik?
Nem ismerem az ő munkásságát. Nyilván csak számomra lényeges, hogy transzcendens tapasztalatok nyomán én a holisztikus medicina felé fordultam. Zsákutcának érzem mind a „tömeg-betegségügyet", mind a tudomány- és cikkgyártást. De nem tagadom meg az ajándékait, és hálás vagyok az eredményeiért.

Nincs benned becsvágy, hogy nagy karriert fuss be?
Mi a nagy karrier? Szerencsére a pályatársaim megmutatták a karrier fokozatait. Nincs benne kihívás. Számomra az a karrier, amikor kifelé megyek a betegtől és azt mondják, hogy jó volt a diagnózisom, hogy segítettem, és ilyenkor nincs szorítás a gyomromban.

Évfolyamtársad volt *Peták István*, akinek szintén egészen új elképzelései vannak a jövő orvoslásáról, gondolok itt a molekuláris diagnosztikai lehetőségek és a mesterséges intelligencia kapcsolatára.
Drukkolok nekik. Várom az eredményeiket, de a magam részéről én másik utat választottam. Azt tapasztaltam, hogy feltűnően sok betegségnek lelki eredete van. A magam csendes módján azoknak az embereknek, akikkel összesodor a sors, ennek mentén adok tanácsokat. Az ortodox tudomány biorobotként tekint az emberre. Egy robot hardverből és szoftverből áll. A hardver az, amit majd eltemetünk, és mindenki a hardverben szeret gondolkodni, a szoftvert pedig úgy kezelik, mint adatsort, esetleg programot.
Jól szórakozom azon, hogy a lélektudomány (pszichológia) a nevével ellentétben nem ismeri el a lélek létezését. Egyáltalában nem gondolom azt, hogy a kognitív funkciók az agyban végződnének. A lélekkel nem törődik senki: affektív működések néven tárgyalják, ami tudható róla, az anatómiában pedig tán a Papez-gyűrűt kötik érzelmekhez, és persze a szaglópályát… Véleményem szerint pedig itt van a kulcsa a gyógyításnak.

Honnan ered az ilyen irányú érdeklődésed?
Megismerkedtem egy érdekes szellemi elkép-

zeléssel, az új német medicinával, vagy hívják biologikának is. Ennek az alaptétele, hogy a folyamatot, amit ma betegségként értelmezünk, egy lelki megrázkódtatás indítja el. Nem mondom, hogy ez igaz vagy sem. Ebben nem foglalok állást, erre nincs is módom, de inspirál az elképzelés. De komolyan gondolom és tapasztaltam, hogy a betegségek hátterében a lelki folyamatok tetten érhetőek. Tudom, hogy ez a szemlélet nem elfogadott, de sok szellemi izgalmat és sok megoldást látok benne.

Emlékeim szerint *Einsteinnek* volt egy mondása, miszerint azért csinált meg valamit, mert nem tudta róla, hogy azt lehetetlen megcsinálni. Vannak emberek, akik másnak látnak bizonyos dolgokat, mint a többség. Ez mindig érdekes és elgondolkodtató. Én reál oldalról indultam. A tudomány számomra egy vallás: dogmákkal, szentekkel, képpel a világ elejéről és végéről, hierarchiával, ünnepekkel és szertartásokkal. És ennek a vallásnak minden igazságáért hálás vagyok, de bennem megbukott. Nem is álltam be a papjai közé. Elmondanék egy személyes történetet. Amikor anyám lebénult deréktól lefelé, és egy gerincműtét után légzési elégtelensége támadt, majdnem meghalt. A kezelő kórházból ki kellett menekítenem, mert ott azt mondták nem gyógyítható. Amikor átvittem a Péterfy intenzív osztályára, akkor már teljes posztoperatív tudatzavarban volt, mindent kitépett magából, meg akart halni. Behívtak a kollégák, hogy csináljak vele valamit, mert nem lehet kezelni. Teljesen összeomlottam, és négyszemközt azt súgtam a fülébe: „Édesanyám, ha meg akarsz halni, akkor halj meg, de ne itt, hanem gyere haza." Ő akkor ködös állapotban volt és nem tudtam, hogy felfogta-e a mondataimat. Bőgve elindultam haza, és még nem értem el a Nyugatiig, amikor megcsörrent a telefonom, és a kollégáim azt kérdezték: „Zolika, te mit csináltál?" Anyám felült, visszatette az oxigénmaszkját, odatartotta a karját, hogy kössék vissza az infúziót, és enni kért. Hazahoztam és utána még nyolc évig ápoltuk itthon. Ezalatt megtanította írni, olvasni a gyerekeimet, és az anyám maradt. Lelki döntés fordította át a kimenetelt életre. Számomra a racionális gondolkodás keretei között is elvetendő lett a materializmus. Úgy tűnik már, *Platónnak* volt igaza, hogy van az ideáknak egy barlangja, amibe belesünk, és abból az agyunk bizonyos dolgokat megkap, aztán azokkal le tudja vezényelni az anyagi életet. Már nem zeneszerzőként, hanem legfeljebb karmesterként tekintek az agyra. Óriási élményem volt, amikor rádöbbentem, hogy létezik a testhez nem kötött lélek. ■

Dr. Osvai László